

ติ๊กกรอสส์

ความตื่นเต้นของเธอฉายออกมาอย่างชัดเจนทั้งดวงตาและท่าทาง ขณะที่ผลึกบังตาเข้าไปอย่างร้อนรน “เจษ—” เธอพูดเสียงเร็วปรือ “วิทยามาแล้ว”

นักเรียนแพทย์ผู้นั้นเงยหน้าขึ้นจากกล้องจุลทรรศน์อย่างรวดเร็ว “อะไรนะต้อย?” เมื่อหญิงสาวทวนประโยคนั้น เจษฎางค์กระโดดขึ้นยืนอย่างลึมตัว แต่ชั่วขณะที่เขามองใบหน้าของผู้ที่เขาเรียกว่าต้อยอย่างเต็มตา เห็นใบหน้าซึ่งเผือดและซีดขาวราวกับเลือดที่เธอสวมอยู่ เห็นริมฝีปากที่สีนระริก และเห็นขอบตาที่แดงช้ำ ประกายปิติของเขาก็วูบลง เหมือนดาวที่หล่นจากท้องฟ้า เสียงเครือไปด้วยสำนึกในทำที่นั่น “วิทยามาแล้ว ทำไมหรือ?”

เสียงของหญิงสาวเกือบจะเป็นเสียงสะอื้น ขณะที่เธอตอบ “ป่วยหนักอยู่ที่ตึกอายุรกรรม – อยากรพบเจษเดี๋ยวนี้ ฉันตามหาเธอตั้งนาน ไปสิ”

เจษฎางค์แม้ริมฝีปาก เขาตึงสไลด์ออกจากกล้องและเก็บเข้าที่อย่างรีบร้อน ปิดหนังสือเล่มขนาดยักษ์ที่กางอยู่ ตรงหน้าและผลักไปรวมกันอยู่ทางหนึ่ง เลื่อนกล้องเข้าไปในหีบไม้เบอร์ ๔ แล้วก้าวตามหญิงสาวออกมาติดๆ

“เป็นอะไรนะ, ต้อย?”

“Pulmonary embolism” หญิงสาวตอบเสียงเกือบไม่ได้ยิน

เจษฎางค์ขบกรามจนไปนออกมาเห็นชัด เขาก้าวทำถี่ๆ ตามหญิงสาวซึ่งเดินเกือบจะเป็นวิ่งไปตามถนนปูน “ใครเป็นเจ้าของไข้?”

“ฉันเอง” หญิงสาวหันมาแวบหนึ่ง ยิ้มอย่างเหน็ดเหนื่อย “แต่อย่าเพิ่งถามเลย, เจษ, ฉันเหนื่อยจะตายอยู่แล้ว”

แสงแดดในยามเย็นทอดเงาของนักเรียนแพทย์ทั้งสองนั้นทับติดอยู่กับพื้นถนน และไหวไปมาไม่หยุดหย่อน นักเรียนพยาบาลสองสามคนเดินสวนมาซ้ำเลื่องอาการรีบร้อนนั้นอย่างประหลาดใจ

เมื่อเขาเลี้ยวและก้าวขึ้นไปบนบันไดตึกด้านใต้ของตึกอายุรกรรม ความเงียบแผ่ซ่านบริเวณตึกนั้นจนสะดุดใจ กลิ่นอายของอีเทอร์ล่องลอยมาจากที่ใดที่หนึ่ง ขณะที่พยาบาลในชุดสีเขียวบริสุทธิ์กำลังแจกยาหลังอาหารแก่คนไข้อย่างเงียบๆ เจษฎางค์หันมาทางหญิงสาว ถามด้วยเสียงหอบ “ไหน?”

หญิงสาวชี้ไปยังเตียงหนึ่งซึ่งกั้นม่านไว้อย่างมิดชิด และโดยไม่พูดจนคำเดียวเธอสาวเท้าไปยังที่นั่น เปิดม่านสีขาวนั้นออก “นั่นอย่างไร” จบคำพูดนั้นน้ำตาเธอไหลพราก “นั่นอย่างไรวิทยา” เธอพูดซ้ำคล้ายคนไร้สติ

เจษฎางค์เบือนหน้าไปจากภาพที่เห็นนั้นอย่างสลดใจ ร่างนั้นคำกริยามจนเกือบจะเหมือนต้นไม้ที่ถูกลมพัดจนเกือบจะไม่มีหนังพอกที่จะหุ้มกระดูก เส้นเอ็นปรากฏที่นั่นและที่นั่นเหมือนขดเชือก ผมยวเป็นกระเชิง เช่นเดียวกับหวดเคราซึ่งปล่อยไว้รุ่งรังและสกปรก วิทยาอยู่ในเลือดและกางเกงสีขาวเนื้อหยาบๆ ของโรงพยาบาลเหมือนกับคนไข้อนาถาทั้งหลาย นอกจากอาการหายใจหอบอย่างน่ากลัวของเขานั้นแล้ว ไม่มีเครื่องหมายอันใดเลยว่าเขายังมีชีวิตอยู่

พยาบาลผู้หนึ่งก้าวมาหยุดอยู่ที่นั่นอย่างเงียบๆ เธอมองดูคนไข้และหันมาทางนักเรียนแพทย์สาว กล่าวขึ้นด้วยสำเนียงสุภาพ “หลับคะ ดิฉันฉีดมอร์ฟีนให้แกเมื่อครู่นี้เอง คุณหมอชยสั่งไว้”

หญิงสาวพยักหน้าและเบือนออกไปนอกหน้าต่าง เจษฎางค์ทวดตัวลงนั่งบนเก้าอี้ข้างหน้าต่างเพียงนั้น เขามองดูคนไข้อย่างสมเพช เป็นนานเขาจึงหันมาทางหญิงสาว และถามด้วยสำเนียงต่ำๆ และแผ่วเบา

“วิทยามาถึงที่นี่เมื่อไร?”

“บ่ายสามโมง” เธอตอบ

“ใครเป็นคนพามา?”

“คนเรือโยงสองคนจ๊ะ, เจษ วิทยาโดยสารเขามาจากปากน้ำโพ ป่วยหนักมาแต่ที่นั่น เมื่อเขาเห็นฉัน เขาตีใจมากเหลือเกิน เขาจับมือฉันไว้และบีบแน่นขณะที่บอกว่า เถ้านี้ก็พอแล้วสำหรับฉันทำแห่งชีวิตของพี่ เพียงแต่ได้แลเห็นต้อย เห็นศิริราช และหากเจษอีกคนหนึ่ง -- เขายังอยู่มิใช่หรือ -- พี่คงตายอย่างมีความสุข” น้ำตาของหญิงสาวไหลพรากเมื่อเธอกล่าวประโยคต่อไป “วิทยายายใจหอบอย่างน่ากลัวเหลือเกิน กระนั้นยังอุตส่าห์ถามฉันว่า เคยคิดถึงเขาบ้างไหม?”

เจษฎางค์นิ่งงัน ขณะที่หญิงสาวก้าวมาใกล้เขาและกระซิบเสียงสั่นสะท้าน “และเดี๋ยวนี้ ต่อปัญหาที่ว่าทำไม วิทยาจึงหายหน้าจากเราไปหลังจากคืนวันนั้นบนตึกกรอสส์ ก็ไม่เป็นความลับอีกต่อไปแล้ว เจษคุณนี่ วิทยาเป็นคนมอบให้ฉันเองเมื่อสองชั่วโมงที่แล้ว วิทยาพบกระดาษแผ่นนี้คั่นอยู่ในหนังสือของคุณอาของเขา, พระยาอรรณธรรมธาดา เธอยังจำได้มิใช่หรือ ก่อนหน้าที่เขาจะจากเราไปวันหนึ่ง เมื่อสามปีที่แล้ว?”

เจษฎางค์รับกระดาษสีเทานั้นจากหญิงสาวและคลี่อ่านอย่างลึกลับ เมื่ออ่านจบเขาถอนสายตาดูขึ้นและทอดออกไปนอกหน้าต่างอย่างเฉยเมย ไบไม่สืเชียวขี้สองสามใบหล่นลงมาจากกิ่งและระไปตามรั้วสังกะสีซึ่งกั้นเขตโรงพยาบาลออกจากบริเวณภายนอก ซึ่งบางครั้งมีเสียงกรังจากต้นไม้ครั้นนั้น เมฆฝนแห่งต้นเดือนสิงหาคมปรากฏขึ้นรางๆ ที่ขอบฟ้า ขณะที่สีแสดแกมทองของฟ้ากำลังเปลี่ยนไปเป็นสีของกลางคืน ความเงิบแผ่มนต์มหัศจรรย์ไปแทรกแซงอยู่กับบรรยากาศเหนือตึกอายุรกรรม มันวังเวงอย่างประหลาด จนครั้งหนึ่งเจษฎางค์ต้องหันมาจ้องคุณไขซึ่งนอนแบบอยู่บนเตียงอย่างไม่แน่ใจ

ลมหอบกลืนเหม็นอย่างฉุนเฉียวของเนื้อที่ถูกชำแหละออกจากศพซึ่งนักเรียนแพทย์ใช้เรียนในแล็บกรอสส์และถูกเผาอยู่ในเตาหลังตึกกรอสส์นั้นมาวูบหนึ่ง เจษฎางค์ลุกขึ้นยืนอย่างอิดโรย ตึกกรอสส์...อนิจจา...วิทยากับคืนวันหนึ่งที่ตึกกรอสส์ – คืนที่เจษฎางค์คิดว่าเขาจะลืมไม่ได้จนชั่วชีวิต

เมื่อสามปีก่อน วิทยาเป็นนักเรียนแพทย์ซึ่งข้ามฟากมาพร้อมๆ กับเจษฎางค์และต้อย เขาเป็นคนเรียนหนังสือเก่งมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ตั้งแต่เตรียมอุดมฯ ตั้งแต่ที่จุฬา กระนั้นวิทยายังชะมักเขม้นเป็นพิเศษเมื่อข้ามมาเรียนที่ศิริราช ทุกวิชา, ทุกห้องที่ตึกกรอสส์, โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องชำแหละศพ, เป็นห้องที่วิทยาหลงใหลอย่างยิ่ง วิทยามีวิธีการใช้ dissecting needle และ forceps ได้ประณีตจนใครๆ มหัศจรรย์ ศพที่โต๊ะเบอร์ ๑๑ ของเขา ซึ่งมีต้อย เจษฎางค์ และเพื่อนอีกคนหนึ่งเป็นเจ้าของ มักจะมีนักเรียนแพทย์อื่นๆ มามุงอยู่เสมอ และบ่อยๆ ครั้งที่อาจารย์ใช้เป็น sample เพราะนอกจาก nerve และ blood vessels ทุกชิ้นจะปรากฏอยู่อย่างชัดเจนด้วยฝีมือของวิทยาแล้ว ศพนั้นยังใหญ่โตเป็นพิเศษที่บอर्डซึ่งติดประจำศพในห้องชำแหละนั้น ปรากฏว่าเจ้าของศพนั้นเป็นนักโทษชื่อแจ้ ชัยงาม ตายด้วยโรคมะเร็งและอุบัติเหตุของตนให้โรงพยาบาลด้วยสมัครใจ

ทั้งอาจารย์และนักเรียนแพทย์ทั้งหลายพากันหวังว่า ในอนาคตอันใกล้ ศิริราชพยาบาลจะได้นายแพทย์ที่ดีไว้ใช้ อีกคนหนึ่ง หลายคนเชื่อว่าวิทยาจะต้องได้ไปเรียนต่อต่างประเทศและทุกคนเชื่อว่าวิทยาจะต้องได้เหรียญทอง แต่ท่ามกลางความหวังเหล่านี้ วิทยาได้สร้างความมหัสจรรย์แก่ตัวของเขาเองในคืนหนึ่งภายในความมืดมิดของตึกกโรคสส์ และในระหว่างความประหลาดใจอันใหญ่หลวงนั้น วิทยาหายไปจากมหาวิทยาลัยอย่างเงียบเชียบ ไม่มีใครรู้ว่าวิทยาอยู่ที่ไหน แม้แต่เพื่อนรักของเขาอย่างเจษฎางค์ แม้แต่คนรักของเขาอย่างตั๋ย และแม้แต่คุณอาผู้ที่เลี้ยงเขามาแต่เล็ก ๆ อย่างพระอรรถธรรมธาดา...กระทั่งบัดนี้ – บัดนี้— ขณะที่เขาใกล้จะตายอยู่แล้ว

เจษฎางค์จำได้อย่างติดตา คืนนั้น...เดือนกระจ่างฟ้า ละลอกเล็กๆ ในลำแม่น้ำเจ้าพระยาเดินพรายคล้ายอาบ ด้วยเงินยวง ขณะที่เรือแจวลำหนึ่งพุ่งหัวออกจากท่าศิริราช แม้เวลาจะเลยสามทุ่มไปนานแล้วก็ตาม แต่พวกนักเรียนแพทย์ปี ๑ กรุ๊ปปี ก็เพิ่งจะออกจากแล็บกโรคสส์เดี๋ยวนี้เอง ระหว่างนั้นเป็นระยะเวลาระหว่างสงคราม การที่มหาวิทยาลัยต้องยึดกำหนดเปิดภาคซ้ำไปกว่าปรกติทำให้ต้องเพิ่มเวลาเรียนกันให้มากขึ้นไปอีกจากเดิม ดังนั้น ทั้งแล็บphysiology หรือแล็บกโรคสส์ในบางวันของสัปดาห์จึงต้องใช้เวลากลางคืนเช่นนี้ด้วย และด้วยจำนวนนักเรียนแพทย์ที่ข้ามมาล้นหลาม ผิดปรกติในปีนั้น จึงทำให้นักเรียนแพทย์ปีที่ ๑ เกือบทั้งหมดไม่มีหออยู่ ในเรือแจวลำนี้จึงเต็มไปด้วยนักเรียนแพทย์ทั้งหญิงและชาย ซึ่งเพิ่งลงจากตึกกโรคสส์เมื่อครู่ แต่อย่างไรในเรือลำนั้นไม่มีวิทยารวมอยู่ด้วย เพราะเขาไม่ได้มา มหาวิทยาลัยตั้งแต่เช้า หลายคนแปลกใจ เพราะวิทยาไม่เคยขาดเรียนแม้แต่วันเดียว ตั้งแต่เปิดภาคเรียนที่ ๑ – และที่ ๒ ซึ่งกำลังดำเนินอยู่นี้ ตั๋ยขี้มกกว่าทุกๆ วัน เธอนั่งเงียบเชียบอยู่กับเจษฎางค์ที่หัวเรือนั้น กระทั่งเมื่อเรือเทียบท่าพระจันทร์ ซึ่งที่นี้เองเขาทั้งสองต้องร้องอย่างสนเท่ห์เมื่อเห็นวิทยายืนอยู่ที่ใ้ะนั้น จากแสงไฟซึ่งพร่างไว้อย่างสลัว หญิงสาวสังเกตเห็นใบหน้าอันฉายแววตระหนกของเขาได้อย่างชัดเจน วิทยาแต่งกายลวกๆ ชายเสื้อข้างหนึ่งยังแลบออกมาจากกางเกง ผมยุงเหยิงเหมือนไม่เคยได้พบกับแปรง เธอถามเขาทันทีที่ก้าวขึ้นจากเรือ “วิทยา, ทำไมไม่มาเรียนหนังสือ?”

วิทยาไม่ตอบ แต่ถามสวนขึ้นอย่างลึกลับ “แล็บกโรคสส์ปิดหรือยังจ๊ะ, ตั๋ย?”

ตั๋ยดูเขาอย่างไม่เข้าใจ “กำลังปิด ทำไมหรือ?”

วิทยาก้าวพรดลงไปในเรือ หน้าของเขาเครียดขณะที่บอกเจษฎางค์ว่า “เจษ, อย่าเพิ่งขึ้น ไปตึกกโรคสส์กับกันเดี๋ยว”

ตึกกโรคสส์, ตึกแห่งเดียวในประเทศไทยซึ่งสะสมศพของไว้เป็นจำนวนสิบในโรงมที่มาราวกับสองซุ้มของจอมจักรพรรดิโบราณแห่งไอยคุปต์ ตึกซึ่งซากและอวัยวะเฉพาะส่วนของมนุษย์นับเป็นจำนวนร้อยพันชิ้นถูกเก็บไว้ในสภาพเดิมในโลงที่เปี่ยมด้วยน้ำยา และตึกซึ่งระเกะระกะด้วยกระดูกและกะโหลกมนุษย์นั้น ยืนทะมึนขาวพร่าอยู่ท่ามกลางแสงอร่ามของดวงจันทร์ ขณะที่เสียงครางเบาๆ ของคนไข้และกลิ่นจางๆ ของอีเทอร์ที่ถูกลมพัดหอบมาแต่ตึกศัลยกรรมทำให้บรรยากาศตึงเครียดลงไปอีก

วิทยาวิ่งขึ้นบันไดตึกอย่างรวดเร็วเมื่อเห็นแสงไฟในห้องฆ่าและศพถูบลอง “เร็วหน่อย, เจษ” เขาตะโกน “เดี๋ยวคนงานจะปิดห้องเสีย” อย่างไรก็ตามทั้งวิทยาและเจษฎางค์มาถึงห้องฆ่าและศพพอดีขณะที่คนงานกำลังจะใส่กุญแจห้อง “ประเดี๋ยว” วิทยาร้อง “ขอเข้าไปสักครู่เถอะ มีธุระ”

เขษภวาศ์ก้าวตามวิทยาเข้าไปติดๆ ทั้งๆ ที่เคยเข้าห้องนี้มาจนนับครั้งไม่ถ้วน เขาก็อดสะท้านใจไม่ได้ กลิ่นน้ำยาอาบศพล่องลอยอยู่อับๆ แสงเดือนที่ฉายลอดบานกระจกเข้ามาส่องให้เห็นเงาตะคุ่มของศพซึ่งคลุมด้วยผ้าอาบยาไว้บนโต๊ะชำแหละเป็นแถวยาวยืด โครงกระดูกที่ประกอบไว้ยื่นจังก้าขาวโพลนอยู่ท่ามกลางความมืดสลัวๆ นั้นคล้ายจะหลอกหลอน แต่วิทยาไม่เอาใจใส่สิ่งเหล่านี้แต่อย่างใดเลย เขาก้าวทำไปที่โต๊ะชำแหละเบอร์ ๑๑ ของเขาอย่างเร่งร้อนเปิดไฟเหนือศพนั้นขึ้น และด้วยอาการอันลุกลน เขาดึงผ้าคลุมศพผืนใหญ่นั้นออกอย่างแรง คายผ้าอาบยาที่พันหน้าและศีรษะนั้นออกอย่างรวดเร็ว ยกหัวศพนั้นขึ้น พยายามพลิกกระทั่งศพนั้นคว่ำหน้าลง

ด้วยอาการของคนบ้า วิทยาตั้งดวงไฟลงมาจนขีดท้ายทอยของศพ และก้มลงจ้องดูอย่างพิเน็จพิเคราะห์ ไผ่สามเม็ดซึ่งเรียงอยู่เป็นแถวที่ทำทอยอันมีผมเกรียนของศพนั้นปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน วิทยาร้องเสียงแหลมคล้ายสัตว์ที่เจ็บปวด เขาล้มลงอย่างแรงหัวฟาดโต๊ะชำแหละตัวซึ่งอยู่ติดๆ กันนั้นเสียงสนั่น มันก้องไปในความเงียบและสะท้อนกลับมา เสียงกึ่งกึ่งเหมือนจะหลอน

นั่นเองคือคืนอวสานแห่งชีวิตนักเรียนแพทย์ของวิทยา ไม่มีใครพบเขาที่มหาวิทยาลัยอีกนับแต่วันนั้น เขาหายไปจากมหาวิทยาลัยและเตลิดไปจากบ้านคล้ายกับจะหลีกหนีต่อทวารปรภพ ไม่มีใครทราบว่าเขาไม่วิทยาไปที่ตึกกรอสส์ในคืนนั้น ไม่มีใครทราบว่าเขาไม่วิทยาจึงต้องหายไปจากมหาวิทยาลัยและเตลิดไปจากบ้าน ไม่ยอมให้ใครเห็นหน้าแม้แต่คนที่เขารักอย่างสุดสวาหาชาติใจเช่นต้อย ทุกอย่างยังคงเป็นเรื่องลึกลับ กระทั่งสองปีต่อมา – ขณะที่เพื่อนและคนรักของเขาเป็นนักเรียนแพทย์ปีที่ ๓, ขณะที่เขากำลังจะตายเช่นในขณะนี้เอง – เขากลับมาศิริราชอีกครั้งหนึ่งด้วยหวังจะเห็นคนที่เขารักเป็นครั้งสุดท้าย และในวินาทีเหล่านี้เอง ความลับเหล่านั้นคลี่คลายออกด้วยเพียงกระดาษชิ้นเล็กๆ ชิ้นเดียวที่เขาส่งให้หญิงที่เขารักด้วยสมัครใจ

เสียงพูดปนเสียงหอบดังขึ้นจากเตียง “เจษ, นั่นแกหรือ?”

ในห้องเล็กเซอร์ซึ่งถูกใช้เป็นที่ประชุมคราวนั้นเงียบกริบเหมือนโบสถ์ร้าง เฟรชชีที่ทั้งหญิงและชายซึ่งนั่งติดกันและซ้อนเป็นแถวยาวยืดตัวตั้งตรงและดูเหมือนเกือบจะไม่หายใจ บรรยากาศเหนือสถานที่ประชุมนั้นเต็มไปด้วยกลิ่นอายของความศักดิ์สิทธิ์ มันเป็นครั้งแรกในปีนั้นที่มีการประชุมเฟรชชีซึ่งเพิ่งข้ามฟากมาจากจุฬาฯ ทุกสิ่งที่เขาทั้งหลายได้เห็นและได้ฟังเป็นสิ่งใหม่ซึ่งให้ความตื่นเต้นมากเหลือเกิน ซีเนียร์ซึ่งสวมเสื้อกาวน์สีขาวบริสุทธิ์ และยืนเรียงรายอยู่ที่ผนังห้องประชุมด้วยอริยาบถต่างๆ กันนั้น ทำให้เขาพากันคิดถึงบาทหลวงในโบสถ์วินเชสเตอร์ ขณะที่มิงานราชพิธีอันโอ่อ่า

หลังโต๊ะเล็กเซอร์และเบื้องหน้ากระดานดำแผ่นใหญ่นั้น หัวหน้านักเรียนแพทย์ยืนตระหง่านอยู่ เขากำลังพูดด้วยเสียงที่มีจังหวะจะโคนและตีมีด้าเข้าไปในความรู้สึกของผู้ฟังอย่างประหลาด แวดตาของเขาฉายแสงกล้าขณะที่ย้ำถึง seniority, unity, order และ spirit ซึ่งเป็น tradition ของมหาวิทยาลัย เขาพูดถึงคณบดี คณาจารย์ และนายแพทย์ทั้งหลาย ซึ่งดำรงตำแหน่งต่างๆ ในโรงพยาบาล, พูดถึงงานต้อนรับน้องใหม่ ซึ่งจะมีขึ้นต่อไปในต้นเดือนหน้า และที่สุดหัวหน้านักเรียนแพทย์แนะนำให้เฟรชชีรู้จักกับประธานแผนกต่างๆ ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งแต่งตั้งขึ้นจากซีเนียร์และยืนอยู่ในที่นั้น

เสียงปรบมือดังกึกก้องเมื่อมีการขานชื่อประธานแผนกแต่ละคน สายตาทุกคู่เบนจากที่นั่นมาสู่ที่นี่ แล้วแต่ว่าประธานแผนกนั้นจะยืนอยู่ ณ ที่ใด ทุกครั้งเขาได้รับการก้มศีรษะและยิ้มให้อย่างบริสุทธิ์ใจ และเสียงปรบมือที่ยืดยาวและกึกก้องที่สุดในวันนั้นดังขึ้นเมื่อหัวหน้าขานชื่ออรรณดา เวชการพิทักษ์, หัวหน้านักเรียนแพทย์ฝ่ายหญิง เพรซซี่เหล่านั้นพากันคิดว่าเขาจำผู้ที่กล่าวนามหลังนี้ได้ดีกว่าใครๆ เพราะว่าเจ้าของร่างแบบบางและมีใบหน้าหวานผุดผ่องนั้นมีประกายตาเศร้าอยู่เป็นนิจ แม้ในขณะที่ก้มศีรษะให้อย่างเข้มข้อยและพยายามยิ้มให้อย่างอ่อนหวานก็ตาม

การเลือกหัวหน้านักเรียนปี ๑ ได้เริ่มขึ้นภายหลังนั้นและเมื่อมันสุดสิ้นเรียบร้อยไป การประชุมก็มีท่าทีจะยุติลง หัวหน้ากำลังกล่าวปิดประชุมอย่างเพราะพริ้ง แต่ในวินาทีที่นักเรียนแพทย์ทั้งหลายคาดกันว่าจะได้ฟังคำตอบสุดท้ายจากผู้กล่าวปิดประชุมนั้นเอง เขาพบว่าคำนั้นขาดไปจากริมฝีปากของผู้พูดเฉยๆ หัวหน้านักเรียนแพทย์หยุดพูดโดยกะทันหันและเปลี่ยนสำเนียงใหม่อย่างร้อนรน

“ประธานโทษ...ขอเวลาผมอีกสักครู่ ช่วยบอกผมหน่อยว่า ใครเป็นเจ้าของศพโต๊ะที่ ๑๑ ในห้องชำแหละ?”

อย่างประหลาดใจ เสียงซุบซิบดังขึ้นในห้องนั้นคล้ายเสียงลมกรางขณะพัดไปตามกิ่งก้านของต้นไม้ และอย่างเงียบๆ นักเรียนแพทย์ปีที่ ๑ สิ้นยืนขึ้นจากที่นั่ง ใครคนหนึ่งในจำนวนนั้นแนะนำเขาเหล่านั้นให้หัวหน้ารู้จัก

ร่างตระหง่านซึ่งสวมเสื้อกาวน์ขาวโพลนอยู่หน้ากระดานดำแผ่นนั้นนิ่งอึ้ง สายตาวาดลงต่ำ – มันมีประกายหมอง บรรยากาศเคร่งเครียดไปโดยฉับพลัน เสียงหวูดเรือจากลำแม่น้ำเจ้าพระยาดังครวญครางเสียงแหลม ขณะที่ลมฝนพัดมาปะทะแผ่นกระจกที่หน้าต่างดังกู่ไม่ขาดระยะ และท่ามกลางความเงียบนั้นคล้ายถูกมนต์สะกดนี้เอง อรรณดาก้าวเท้าเดินออกจากห้องนั้นอย่างเข้มซ้า แวตตาของเธอเต็มไปด้วยความหม่นหมองและรันทด ฝีเท้าของเธอดังไกลออกไปทุกที่ๆ และเงียบหายไปเป็นที่สุด

หัวหน้านักเรียนแพทย์ไม่มีริมฝีปาก ขณะที่จ้องดูนักเรียนแพทย์ปีที่ ๑ ทั้งสิ้นนั้นเขม็ง เขาเริ่มพูดต่อไป แต่ครั้งนี้เขารู้สึกแต่เพียงได้ยินเสียงของเขาล่องลอยมาจากที่ใดที่หนึ่งไกลเหลือเกินจากที่เขาอยู่นั้น

“ผมอยากจะขอร้องให้คุณใส่ใจเป็นพิเศษสำหรับศพนั้น โดยปรกติเราก็ก่อนอยู่แล้วว่า ศพที่ใช้ชำแหละในแล็บกรอสส์นั้นมีค่าเท่ากับครูของเราเอง และดังที่คุณเคยทราบ เราขอมไม่แสดงกิริยาใดซึ่งแสดงถึงการดูถูกดูแคลน ล้อเลียน หรือแสดงท่าทีอันน่าบัดสีต่อศพนั้น หลายศพอาจจะได้มาจากศพที่ไม่มีญาติ แต่หลายศพเราได้มาจากความสมัครใจของผู้ที่เป็นศพนั่นเอง” กรามของผู้พูดโผนขึ้นมาจนเห็นชัด “ด้วยความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะอุทิศร่างของตนให้เป็นบริการของสาธารณะและโดยเฉพาะโต๊ะ ๑๑ –” เสียงของเขาสะท้อนไปด้วยความทรงจำ “ผมอยากจะบอกให้คุณทราบด้วยตัวผมเองว่า เราถือเป็นโต๊ะศักดิ์สิทธิ์...ตั้งแต่นานมาแล้วกระทั่งปีนี้, ทราบไว้ด้วยว่าศพโต๊ะ ๑๑ นี้ครั้งหนึ่งเคยเป็นนักเรียนแพทย์เช่นเดียวกับคุณ – นักเรียนแพทย์ที่รู้จักวิธีใช้ dissecting needle และ forceps กระทั่งเป็นที่เลื่องลือในรุ่นผมนั่น – เขาต้องออกจากการเป็นนักเรียนแพทย์ด้วย –” เสียงชะงัก “ด้วยอุบัติเหตุ และเป็นนักเรียนแพทย์ที่ทำพินัยกรรมมอบศพตัวของเขาเองให้แก่ตีกรอสส์...”

เมื่อการประชุมได้สิ้นสุดลง หัวหน้านักเรียนแพทย์ก้าวเท้าลงจากตึก pathology และอย่างเงียบๆ เขาเดินก้มศีรษะอย่างจะใช้ความคิดไปตามถนนปูนเล็กๆ วันคืนอาจจะผ่านไปแต่เขาคิดว่าเขาไม่อาจจะลืมเสียงของวิทยากรที่ร้องอย่างเจ็บปวดในความมืดของห้องชำแหละศพเมื่อสามปีก่อน, ไม่อาจลืมร่างอันดำเกรียมซึ่งปราศจากลมหายใจบนตึก

อายุกรรมและการหลั่งน้ำตาอย่างจะเป็นสายเลือดของต้อยเมื่อหกเดือนที่แล้วมาได้เลย เขาเหลือบมองดูตึกกรอสส์แวน
หนึ่งขณะที่จะเลี้ยวผ่านหน้าหอนักเรียนแพทย์หญิง และแม้ริมฝีปาก ที่นี่เองซิ เป็นที่ซึ่งครั้งหนึ่ง – ด้วยกาลและอาจจะ
ตลอดไปด้วยความทรงจำ – เป็นที่ซึ่งบันทึกความรักของมนุษย์อันจะพึงให้และแสดงออกต่อกันได้ด้วยรูปแตกต่างกันออกไป
อีกแบบหนึ่ง มือเขาเย็นเฉียบเมื่อคิด

ขณะที่เขาก้าวขึ้นบันไดตึกอำนวยการ วรรณาก็ก้าวเข้ามา ขอบต่ายังแดงช้ำเห็นถนัด เธอตั้งชายเสื้อของเขา
และพูดอย่างเหน็ดเหนื่อยว่า “เธอบอกเรื่องอะไรของวิทยาแก่เด็กใหม่เหล่านั้นหรือ, เจษ?”

หัวหน้านักเรียนแพทย์สิ้นศรัทธา “ฉันบอกเขาเพียงให้ใส่ใจในศพเท่านั้นเอง” เขาหยุดและมองวรรณอย่างเต็มที่
“เธอคิดว่าฉันเล่าเรื่องกระดาศีเทาแผ่นนั้นแก่พวกเขาหรือ, ต้อย ฉันจะบอกเขาได้อย่างไรเมื่อค่าของกระดาศีแผ่นนั้นมัน
หมายถึงความหลังของชีวิตหนึ่ง, และบางทีสองชีวิตจะถูกกว่า, บนโต๊ะฆ่าแหละที่ ๑๑”

วรรณามองเจษฎางค์อย่างเซื่องซึม “เธอยังเก็บมันไว้อยู่หรือ?”

เจษฎางค์พยักหน้า วรรณากัดมือตัวเองอย่างรำวใจและพูดเกือบจะกระซิบ “ทำลายมันเสีย, เจษ ไม่มี
ประโยชน์อะไรที่จะเก็บมันไว้อีก มันควรจะเป็นความลับอยู่เช่นนั้นตลอดกาลมากกว่า แม้ว่าวิทยายินดีจะให้เปิดเผยก็
ตาม”

เมื่อแยกทางกับวรรณาก เจษฎางค์ก็มุ่งตรงไปยังหอ เขาไขกุญแจ ผลักประตูห้องเข้าไป ดึงลิ้นชักออก หยิบ
กระดาศีแผ่นหนึ่งออกมาลูบคลำอยู่ครู่ใหญ่ และคลี่มันออกมาอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้ายด้วยพิณพิเคราะห์คล้ายจะฝึ
มันไว้กับความทรงจำ ลายมือมันยังและเลื่อนไปด้วยกาลเวลา

ถึงพระอรชรธรรมาดา

จดหมายฉบับนี้คงเป็นฉบับสุดท้ายที่ฉันจะได้เขียนถึงเธอ เพราะว่าไขก่าเจ็บขึ้นทุกขณะ แต่ดีใจว่าจะหมดเวร
หมดกรรมเสียที ถ้าไม่ตายเสียก็คงจะรับทุกข์ทรมานต่อไปอีก ฉันเบื่อเต็มที่ แต่อย่างไรก็ดี ฉันคิดถึงลูก วิทยาคงหลงว่า
พ่อของเขานั้นตายมานานแล้ว แต่ดีละ เขารู้เช่นนั้นดีกว่าจะรู้ว่าพ่อของเขาเป็นนักโทษตลอดชีวิต เพราะฆ่าคนที่
ทำลายเกียรติยศของแม่เขา

ฉันตั้งใจจะอุทิศศพของตัวเองให้โรงพยาบาลศิริราชเพื่อเป็นบริการของนักเรียนแพทย์ วิทยาคงจะข้ามปากปี
หน้าใช้ไหม? ฉันไม่มีโอกาสได้อยู่กับลูกเลยเกือบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ ดังนั้น ฉันภาวนาว่าขอให้ได้อยู่ใกล้ๆ กับเขาสัก
หน่อยเถิด แม้ว่าจะสิ้นชีวิตไปแล้วก็ตาม

อย่าลืมทำลายเอกสารที่มีรูปและรอยตำหนิของฉันเสีย ทั้ๆ ที่ฉันอยากจะทำอยู่ใกล้ๆ ลูกเมื่อตายไปแล้ว แต่ก็คง
ไม่ยากให้เขารู้ว่าฉันเป็นใครอยู่ดี ไผ่สามเม็ดที่ทำยทอยของฉันไม่เหมือนใคร อย่าให้วิทยารู้จักพ่อของเขาได้จากตำหนิ
นั้น หากเขาจะได้ฆ่าแหละศพพ่อของเขาด้วยมือของเขาเอง

ลาก่อน ขอให้เธอและวิทยาจงเป็นสุข

จากพี่

แจ้ง ชัยงาม

เจษฎางค์ยิ้มอย่างเหี้ยมเกรียม วิทยาใช้เวลาถึงสามปีและกับชีวิตของเขาคือชีวิตหนึ่ง ซึ่งแพงมากเหลือเกิน สำหรับเพื่อเพียงที่จะสำนึกในความภูมิใจในความรักอันจะหาสิ่งใดเปรียบมิได้เลยของบิดาที่มีต่อเขา – และกว่าที่จะทราบว่ามันมีค่าเหนือสิ่งใด แม้แต่ความอับอายขายหน้าอันควรจะได้รับในการที่มีพ่อเป็นนักโทษตลอดชีวิตนั้น

เจษฎางค์จุดไม้ขีด เปลวไฟลุกขึ้นวูบหนึ่ง กระดาษนั้นก็กลายเป็นเถ้าถ่านไปสิ้น และสีของมันดำเหมือนสีของกลางคืน

พิมพ์ครั้งแรกใน *สยามสมัย* ๑: ๕๒ (๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๑)

ประยูร จรรย์วงศ์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

(พิมพ์จากต้นฉบับ อ.อุदार (นามแฝง) (๒๕๓๑). "ดีกรอสส์". *ดีกรอสส์ : รวมเรื่องเอก*. กรุงเทพฯ: สนพ.อ่านไทย. หน้า ๓-๑๕)